

Weespersluis

Overgangsbeheer Compensatiegebied

GEM Bloemendalerpolder CV

7 juli 2020

Project Weesperluis
Opdrachtgever GEM Bloemendalerpolder CV

Document Overgangsbeheer Compensatiegebied
Status Concept 01
Datum 7 juli 2020
Referentie 119530/20-010.470

Projectcode 119530
Projectleider 5.1.2e MSc
Projectmedewerker ir. 5.1.2e

Auteur(s) 5.1.2e (Bureau Els & Linde), ir. 5.1.2e (Witteveen+Bos)
Gecontroleerd door 5.1.2e MSc
Goedgekeurd door 5.1.2e MSc

Plaats 5.1.2e

Adres Witteveen+Bos Raadgevende ingenieurs B.V.
Leeuwenbrug 8
Postbus 233
7400 AE Deventer
5.1.2e
www.witteveenbos.com
KvK 38020751

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Witteveen+Bos is gecertificeerd op basis van ISO 9001.

© Witteveen+Bos

Niets uit dit document mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar gemaakt in enige vorm zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Witteveen+Bos noch mag het zonder dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd, behoudens schriftelijk anders overeengekomen. Witteveen+Bos aanvaardt geen aansprakelijkheid voor enigerlei schade die voortvloeit uit of verband houdt met het wijzigen van de inhoud van het door Witteveen+Bos geleverde document.

INHOUD SOPGAVE

1	INLEIDING	5
2	SOORTEN PERCELEN	6
3	SOORTEN BEHEER	8
3.1	Hooien	8
3.2	Begrazen, beweiden	8
3.3	Niets doen	9
3.4	Ploegen	9
3.5	Uitmijnen	9
4	BEHEERADVIES COMPENSATIEGEBIED	10
	Laatste pagina	10
	Bijlage(n)	Aantal pagina's
I	Overzichtsk kaart van de type percelen	1

1

INLEIDING

De Bloemendalerpolder is al geruime tijd in beheer bij de GEM. Met de overdracht van de laatste percelen bepaald de GEM voor het grootste deel van het compensatiegebied binnen de Bloemendalerpolder het beheer. Uitzondering zijn de percelen waarvoor een afspraak is gemaakt met de oorspronkelijke eigenaar; deze heeft het recht intensief te beheren. Deze percelen worden te zijner tijd bebouwd. Het beheer van het compensatiegebied is nu enkele jaren gericht op het verhogen van de natuurwaarden en het creëren van geschikt leefgebied van de doelsoorten (met name heikikker, rugstreeppad en ringslang).

Door verschillende oorzaken is het beheer van het compensatiegebied in de afgelopen jaren niet eenduidig geweest. Zo heeft er bijvoorbeeld vanaf oktober 2019 tot heden (juni 2020) in het geheel geen beheer plaatsgevonden. De GEM heeft momenteel behoefte aan meer inzicht in de huidige toestand van de percelen die in haar eigen beheer zijn, zodat de beheerinspanning voor de komende jaren kan worden bepaald, totdat het beheer conform het reeds opgestelde en goedgekeurde beheerplan zal worden uitgevoerd.

Het voorliggende document betreft een tussentijdse evaluatie en een advies voor de voortzetting c.q. wijziging van het beheer. Het betreft – nog steeds – een overgangsbeheer. Het toekomstige beheer is vastgelegd in het beheerplan (Witteveen+Bos 2020, met referentie 103&47-20-002.121).

2

SOORTEN PERCELEN

In de afgelopen jaren is door de GEM gewerkt aan het verkrijgen van alle gronden binnen het compensatiegebied in de Bloemendalerpolder. Doordat deze gronden niet allen tegelijkertijd konden worden verworven, zijn niet alle percelen binnen het compensatiegebied op dezelfde wijze beheert in de afgelopen jaren. Op enkele van de percelen die pas sinds korte tijd in eigendom van de GEM zijn, heeft de afgelopen jaren nog intensief agrarisch beheer plaatsgevonden. Terwijl er verschillende percelen, met name in D3, al enkele jaren zeer extensief worden beheerd en plaatselijk al inrichtingsmaatregelen zijn getroffen ten behoeve van het verhogen van de natuurwaarden. Tevens zijn er percelen die de afgelopen jaren al in eigendom waren van de GEM die bewust redelijk extensief zijn beheerd, omdat deze de toekomstige bouwvelden betreffen en hierop geen hoge natuurwaarden gewenst zijn.

Als gevolg van het bovenstaande zijn er momenteel (juni 2020) binnen het compensatiegebied in de Bloemendalerpolder verschillende type percelen te onderscheiden:

- 1 percelen die in de toekomst bebouwd gaan worden. Op deze percelen werd tot voor kort een intensief agrarisch beheer toegepast. Sinds een jaar worden deze percelen redelijk extensief beheert (wel maaien, niet bemesten), waardoor deze percelen geschikt worden als leefgebied voor de doelsoorten. Hierdoor begint de structuur van de vegetatie al enigszins te veranderen ten opzichte van de intensief beheerde percelen. De factor van deze percelen is 2
- 2 percelen die in de toekomst bos gaan worden. Op deze percelen is tot nu toe een extensief agrarisch beheer uitgevoerd. De vegetatie is meer divers en structureel geworden. De factor van deze gebieden is 2 of 3. Op deze percelen wordt bosvorming gestimuleerd;
- 3 percelen die open blijven en sinds 2020 in beheer zijn van de GEM. Op deze percelen is tot 2020 een intensief agrarisch beheer toegepast. Op deze percelen wordt sinds 2020 toe een extensief agrarisch beheer uitgevoerd. De vegetatie is meer divers en structureel geworden. De factor van deze gebieden is 2. Deze percelen worden ingericht door het graven van waterpartijen. Zodra de watervegetatie zich heeft ontwikkeld hebben deze percelen een factor 3;
- 4 percelen die open blijven en sinds 2019 in beheer zijn van de GEM. Op deze percelen is tot nu toe een extensief agrarisch beheer uitgevoerd. De vegetatie is meer divers en structureel geworden. De factor van deze gebieden is 2. Deze percelen worden ingericht door het graven van waterpartijen. Zodra de watervegetatie zich heeft ontwikkeld hebben deze percelen een factor 3;
- 5 percelen die open blijven en al enige tijd door de GEM natuurgericht beheerd worden. Op deze percelen is tot nu toe een extensief agrarisch beheer uitgevoerd. De vegetatie is meer divers en structureel geworden en de inrichtingsmaatregelen zijn hier voltooid, hierdoor is de factor van de percelen 3

Het ontwikkelingsstadium richting het gewenste eindbeeld varieert tussen de perceeltypen 1 tot en met 5. Op de percelen waar factor 3 (al bijna) wordt behaald is het eindbeeld vrijwel bereikt en is een volwaardig leefgebied voor de doelsoorten aanwezig. Op andere percelen duurt het nog enkele jaren voordat dit stadium wordt bereikt, indien het juiste beheer wordt uitgevoerd. Op de onderstaande kaart en in bijlage I zijn de verschillende perceeltypen weergegeven. In hoofdstuk 4 wordt geadviseerd welk (overgangs)beheer dient te worden toegepast op de verschillende perceeltypen.

Afbeelding 2.1 Overzichtkaart van de verschillende typen percelen

- percelen die in de toekomst bebouwd gaan worden
- percelen die in de toekomst bos gaan worden
- percelen die open blijven en al geruime tijd in het beheer zijn van de GEM
- percelen die open blijven en die sinds 2019 in het beheer zijn van de GEM
- percelen die open blijven en die sinds 2020 in het beheer zijn van de GEM

3

SOORTEN BEHEER

Er zijn verschillende varianten in het overgangsbeheer mogelijk. Om verwarring te voorkomen worden de verschillende typen beheer hieronder kort toegelicht. Het uitgevoerde beheer heeft als doelstelling het optimaliseren van het biotoop voor dieren van de veenweide en veenmoerassen (de doelsoorten). Alleen met verschraling en het herstel van het bodemleven kan een goed resultaat voor natuurontwikkeling bereikt worden. Er zijn verschillende praktijkvoorbeelden die dit aangeven. Er zijn verschillende methoden voor het verschralen. Voor het herstellen van de bodemfauna zijn minder technieken beschikbaar. Het alleen inbrengen van nieuw bodemfauna zal pas werken als er een lagere voedselrijkdom is, terwijl een goede (natuurlijke) vegetatie pas ontstaat als er een goede bodemfauna is. Het herstel van de bodemfauna moet dus gelijk opgaan met verhoging van de functionele biodiversiteit. Een methode is het – tijdelijk – op een biologische manier te beheren en het opbrengen van ruwe mest of compost.

3.1 Hooien

Met maaien inclusief afvoer van maaisel – hooien genoemd – wordt de meeste biomassa afgevoerd. Maaien (hooien) is echter niet voldoende als zelfstandige maatregel om de structuur en biodiversiteit van de percelen op korte termijn te vergroten. Maaien met nabeweiding of bemesten met stalmest is beter. Maaien heeft als nadeel dat een vrij eenvormige vegetatie ontstaat. Het opbrengen van stalmest of compost is noodzakelijk om het herstel van het bodemleven op gang te brengen. In de eerste fase van het overgangsbeheer is hooien een goede start.

3.2 Begrazen, beweiden

Of er sprake is van beweiding of begrazing is afhankelijk van het aantal GVE (grootvee-eenheden). Bij één of meer gve/ha is sprake van beweiding, daaronder is sprake van begrazing. Grazers hebben de natuurlijke neiging om bij elkaar te blijven, ze lopen dus als groep door het land. Het gedrag zit diep in de genen van onze tamme runderen en schapen; immers carnivoren kunnen een individu eenvoudig aan, maar delven bij een groep het onderspit. Grazers vinden dus veiligheid door in groepen te lopen en te grazen. Het – ecologisch – voordeel is dat de graasdruk binnen een gebied varieert, waardoor de functionele biodiversiteit toeneemt.

Begrazing in combinatie met het achterwege laten van bemesting of het toevoegen een lichte bemesting met stalmest geeft op korte termijn al veel variatie in structuur en biodiversiteit. Daarbij wordt het bijvoeren (van met name runderen) achterwege gelaten. De begrazing is bedoeld om de toename van de biomassa (de groei van planten) af te remmen. Bemesting en bijvoeren geven een tegengesteld effect. Doordat de runderen niet op een eiwitrijk dieet staan (er is geen productie doel) bevatten de fecaliën veel vezels waardoor het bodemleven verder wordt gestimuleerd. Begrazing is een goede tweede stap na enkele jaren hooien. Een combinatie van runderen en schapen heeft de voorkeur.

3.3 Niets doen

Een mogelijk beheer dat soms toepasbaar is, is 'niets doen'. Vooral bij bossen is niets doen, of een hele lange cyclus in het beheer (een zeer extensieve beheersvorm), een goede mogelijkheid. Als in veenweidegebied gestopt wordt met beheer zal het perceel verzuigen. Er is immers nog veel voedsel (fosfaat, stikstof) in de bodem. Plaatselijk enige verzuiging geeft een hogere biodiversiteit in de polder, ruigte is echter geen gunstig biotoop voor de fauna van veenweide of veenmoeras. In veenmoerassen kan plaatselijk – vaak op oevers – ruigte voorkomen. Qua vegetatie is dat echter een andere ruigte dan dat er ontstaat bij niets doen. Een groot risico bij 'niets doen' is dat er een hardnekkige (akker)distelruigte ontstaat die verdere ontwikkeling naar bos of voedselarm kruidenrijk grasland belemmert. Ook verslemping¹¹ (het dichtslaan van de bodem) kan veroorzaakt worden door niets doen. Dit kan ook belemmerend kan werken op de gewenste ontwikkeling. In veenweide ontstaat een (gewenste) soortenrijke ruigte op plekken – vaak langs oevers – die licht bemest worden met slootbagger.

3.4 Ploegen

Een middel om bosvorming te stimuleren is het open trekken van de grasmat. Een dichte grasmat verhindert bosvorming. Zeker als het gecombineerd wordt met zaaien of de aanwezigheid van zaadbomen kan het opentrekken van de grasmat een goede maatregel zijn. Aanwezigheid van ruigte kan daarbij in de eerste jaren het beeld bepalen. Brandnetelruigten zijn heel hardnekkig en verhinderen een goede ontwikkeling van de vegetatie.

3.5 Uitmijnen

Een effectieve manier om de voedselrijkdom terug te brengen lijkt uitmijnen te zijn. Daarvoor wordt een snelgroeiend gewas geplant (meestal mais). Groot nadeel is dat het ingeplante perceel dan niet als biotoop voor de heikikker kan worden gerekend.

---

¹¹ Als een grond verslempd, is er sprake van te weinig binding tussen de bodemdeeltjes. Door de inslag van regendruppels treedt schifting op. Daarbij verstopen de fijnere lutum en siltdeeltjes de poriën in de bodem. Zo ontstaat een papierig slemplaagje dat na drogen een slemkorst vormt (lit: Bodemacademie.nl).

4

BEHEERADVIES COMPENSATIEGEBIED

Voor de Bloemendalerpolder wordt een beheer voorgesteld dat niet voor ieder perceel gelijk is. Hieronder wordt per perceeltype het overgangsbeheer beschreven en in de onderstaande tabel de oppervlakten toegelicht. Dit overgangsbeheer wordt de komende vijf jaar uitgevoerd. Nadat op de percelen de doelen zijn behaald, wordt het overgangsbeheer opgevolgd door het toekomstige beheer, dat in het beheerplan staat beschreven:

- 1 percelen die in de toekomst bebouwd gaan worden. Voor deze percelen wordt voorgesteld deze 1x per jaar te hooien en vervolgens nabeweidings toe te passen met 0,5 gve/ha. Het bemesten met stalmest is op deze percelen niet nodig aangezien het effect van deze mestgift slechts na enkele jaren een gunstig effect zal hebben op het bodemleven, en de percelen tegen die tijd bebouwd zijn;
- 2 percelen die in de toekomst bos gaan worden. Voor de percelen waarop bos is gepland wordt voorgesteld om deze niet te beheren en de ontwikkeling te volgen. Als over twee jaar geen aanzet tot bosvorming waarneembaar is moet het beheer worden heroverwogen. Mogelijk wordt dan plaatselijk door middel van ploegen de grasmat wordt geopend zodat zaden van boomsoorten de kans krijgen om op die open plekken te kiemen;
- 3 percelen die open blijven en sinds 2020 in beheer zijn van de GEM. Voor de recent verworven percelen wordt voorgesteld de eerste twee jaar te hooien met nabeweidings en lichte bemesting met stalmest – maximaal 80 Kg N/ha – toe te passen. Het doel is enerzijds de groei van de grassen te remmen, anderzijds de groei van kruiden te stimuleren en het bodemleven weer op gang te brengen;
- 4 percelen die open blijven en sinds 2019 in beheer zijn van de GEM. Op deze percelen wordt gehooid met nabeweidings. Lichte bemesting met stalmest kan worden overwogen maar is op deze percelen minder noodzakelijk dan bij perceeltype 3. Voor de waterpartijen is geen beheer noodzakelijk, wel wordt geadviseerd om waterplanten te planten. Het resterende deel van de percelen, rondom de waterpartijen, wordt begraasd met 0,5 gve/ha. Hierbij dient de oever van de waterpartijen grotendeels te worden beschermd tegen vertrapping;
- 6 percelen die open blijven en al enige tijd door de GEM natuurgericht beheerd worden. Voor de percelen die al enige tijd in beheer zijn wordt voorgesteld deze de komende jaren te begrazen met 0,5 gve/ha om de structuur in de vegetatie diverser te maken.

Tabel 4.1 Overzicht van beheertypen in het overgangsbeheer

Perceeltype	Overgangsbeheer	Oppervlak (ha)	Deelgebied (D1, D2, D3)
1	1x/jaar hooien + nabeweidings (0,5 gve/ha)	3	D2
2	vegetatie volgen ten behoeve van bosontwikkeling	5	D1, D2, D3
3	2x/jaar hooien + nabeweidings (0,5 gve/ha) + stalmest (maximaal 80 Kg N/ha)	85	D2
4	1x/jaar hooien + nabeweidings (0,5 gve/ha) (+ stalmest)		D1, D2, D3
5	begrazing (0,5 gve/ha)		D3

Bijlage(n)

BIJLAGE: OVERZICHTSKAART VAN DE TYPE PERCELEN

- percelen die in de toekomst bebouwd gaan worden
- percelen die in de toekomst nog geen worden
- percelen die open blijven en al gerime tijd in het bezit zijn van de GSM
- percelen die open blijven en die sinds 2019 in het bezit zijn van de GSM
- percelen die open blijven en die sinds 2020 in het bezit zijn van de GSM

